Coves de Santa Cecília i font de les Coves

"Sota el mirador de Santa Cecília i en mig del torrent anomenat de les Coves, un cataclisme geològic amuntegà un roquissar caigut dels cims de Sant Jeroni. Al caure les roques les unes damunt de les altres, deixaren buits entre roca i roca, formant petites coves que són conegudes per « la font de les coves », per brollar-ne una de petita no molt d'elles. Malgrat les males condicions de vida que ofereixen, alguna fou aprofitada per l'home de les cavernes" aquesta és la concisa descripció que fa Josep Colomines Roca en l'obra *Prehistòria de Montserrat* (Monestir de Montserrat 1925) sobre les anomenades coves de Santa Cecília i la font de les coves.

Josep Colomines Roca en l'obra Prehistòria de Montserrat (Monestir de Montserrat 1925)

L'accés actual a les coves i a la font del mateix nom es fa pel camí que baixa del monestir de Santa Cecília de Montserrat cap a la finca de can Martorell. A l'arribar a un petit coll terrós i sense vegetació, en l'extrem d'una important llaçada del camí, on conflueixen els GR 4 i el PR C- 19, surt a la dreta un camí que baixant suaument pren la direcció de nou cap el monestir de Santa Cecília per anar a trobar el torrent que ve des de Sant Jeroni. En aquest coll terrós, algú hi ha situat l'antic castell Marro. En Miquel Tadeo, persona coneixedora d'aquests territori per ser el masover de cant Martorell, explica que en aquest lloc hi havia el massa Marro, no el castell ja que aquest es trobaria al damunt de l'esperó superior que domina aquest indret. L'accés a aquest esperó es fa des de la carretera de can Maçana des del punt on la rectificació de la carretera creà un ampli espai aprofitat antigament per situar-hi la deixalleria selectiva de la brossa del monestir i santuari de Santa Maria.

En la cartografia de Joan Cabeza el camí d'accés a les coves és com l'actual, tot i que dibuixa un petit corriol que hi baixa més directament des del camí de can Martorell.

Coves de Santa Cecília i font de les Coves. Mapa de Joan Cabeza 1909

En el mapa de Ramon de Semir (1949) el camí d'accés és un altre diferent al proposat per Joan Cabeza. Ha transformat el petit corriol en l'únic camí de baixada a les coves. A més, fa passar aquest camí torrent avall, paral·lel al seu buc, fins arribar al camí que enllaça el coll de la Molella amb el camí de la Calsina, el que avui és el PR C-19.

Coves de Santa Cecília i font de les Coves. Mapa Ramon de Semir 1949

El torrent on es troben les coves ha estat denominat de diferents maneres. En la seva part superior, des de sempre és la canal de Sant Jeroni, però a l'arribar a l'entorn de Santa Cecília ha rebut el nom de torrent de les Coves de Santa Cecília, o simplement torrent de les Coves, i en algunes cartografies està identificat com torrent de la font del Moro. Val a dir que aquest torrent és ric en fonts: font de la Teula, font de Santa Cecília (antic restaurant), font del Moro, font de les Coves de Santa Cecília, font de la Teula de la Calsina, font dels Tres i font de l'Escletxa, tot seguint quan aquest torrent conflueix amb el torrent del Tortuguer es troben la font de l'Avenc de la Dona Morta i la font del Piteu.

Les coves es troben a uns vint minuts del monestir de Santa Cecília a una cota de 600 metres d'alçada sobre el nivell del mar. Antigament, abans de la font hi havia un "*camp d'avellaners*". Són dues coves: la Gran i la Petita.

COVA GRAN

Segons la pàgina web *www.espeleoindex.com* les característiques de la Cova Gran són:

Descripció Breu: Petita cova de 35 m. de recorregut
Tipus: Cova
Desnivell: 3 (m.)
Recorregut: 35 (m.)
Litologia: Conglomerats

Comarca: Bages
Municipi: Marganell
Gran Unitat: Serralada Prelitoral
Unitat: Montserrat

Boques

Altitud: 590 (m.s.n.m)
Coordenades UTM (Datum: ETRS89 Fus: 31N)
X: 401443 Y: 4606636
Coordenades GPS (Geogràfica ETRS89)
Lon: 1.81421 Lat: 41.61231

Descripció: Boca d'uns 6 metres d'ample per uns 5 d'alt que, entre blocs, dóna pas a una galeria que als 10 metres de recorregut es converteix en un conducte de dimensions molt reduïdes fins 15 metres més endavant on resta taponat per blocs i sediments. Poc abans del final un conducte elevat, de petites dimensions, conflueix amb la galeria principal. Sembla originada per diferents intersticis entre un gran caos de blocs.

Situació: Al torrent de les Coves. Per sota el camí que de Santa Cecília va cap a Can Martorell
Historia: Conegudes des de temps immemorials. Cap a mitjans dels anys 1920 foren objecte d'excavacions arqueològiques per part de Josep Colomines Roca.

En Josep Colomines Roca en la seva obra *Prehistòria de Montserrat* (Monestir de Montserrat 1925) comenta que la cova gran està formada per dues roques grans que al caure quedaren encavallades deixant un espai de 12 metres de llarg per 4 d'ample a l'entrada. En el fons forma un recolze engrandint 'se fins a 6 metres. La roca que fa de coberta està inclinada donant una alçada màxima de 2 metres.

Cova Gran de Santa Cecília. Josep Colomines Roca
Prehistòria de Montserrat (Monestir de Montserrat 1925)

L'exploració arqueològica mostrà que tot l'espai estava omplert per codines dels conglomerats apilades dins el terra de la cova i barrejades amb vegetació adquirint un gruix, en alguns llocs, d'un metre. En aquesta capa es trobaren

restes del fauna com: *Cervus elaphus* (Cérvol), *Capra hircus* (Cabra) *Sus escrofa* (Senglar). També hi havia dues puntes de sageta de sílex de color rosat, onze fulles de sílex de color rosat, fragments de ganivet. Hi havia poca ceràmica, només uns fragments de vasos molt barroers de mitjanes dimensions. J

Cova Gran de Santa Cecília. Josep Colomines Roca Prehistòria de Montserrat (Monestir de Montserrat 1925)

Josep Colomines Roca destaca dos fragments ceràmics decorats amb incisions: un té un sèrie de petits puntets col·locats simètricament en sentit vertical, tot de tant petites dimensions que fa difícil deduir quina era la decoració total.

Cova Gran de Santa Cecília. Josep Colomines Roca Prehistòria de Montserrat (Monestir de Montserrat 1925)

L'altre, és un fragment similar a l'anterior però amb una decoració ja coneguda pròpia d'un vas ovoide amb solament pla i vora sortint. Vasos d'aquest tipus s'han trobat a altres indrets com a la cova de Solanes, de Caldes de Montbui, i a la cova de can Sant Vicens de Sant Julià de Ramis, també s'han trobat a la cova de Bora Tuna al terme de Llorà. Per totes aquestes característiques Josep Colomines Roca dedueix que aquests restes montserratins deuen ser de la primera Edat del Ferro.

Il·lustració 5 Josep Colomines Roca Prehistòria de Montserrat (Monestir de Montserrat 1925)

COVA PETITA

Segons la pàgina web *www.espeleoindex.com* les característiques de la Cova Petita són:

Petita cova de 30 m. de recorregut
Tipus: Cova
Desnivell: 5 (m.)

Recorregut: 30 (m.)
Litologia: Conglomerats
Comarca: Bages
Municipi: Marganell
Gran Unitat: Serralada Prelitoral
Unitat: Montserrat

Boques

Altitud: 590 (m.s.n.m)
Coordenades UTM (Datum: ETRS89 Fus: 31N)
X: 401204 Y:4607413
Coordenades GPS (Geogràfica ETRS89)
Lon: 1.81424 Lat: 41.6123

Descripció: Petita galeria d'entrada d'uns 10 metres de llarg i que per un pas estret comunica al bell mig d'una cambra molt baixa de sostre i de sòl molt inclinat.
Com la seva veïna, generada per la unió de diferents intersticis entre els blocs.

Situació: Al torrent de les Coves. A pocs metres a l'E de la Cova Gran de Santa Cecília.
La cova petita, segons les notes de Josep Colomines Roca, és un abric obert en una roca de 5 metres de llarg, 3 de fondo i 2 d'alt. Estava tancada per una paret moderna probablement destinada a crear un aixopluc de pastors. En els llocs on hi havia més gruix de terra no passava del 60 cm. bàsicament de cendres dels focs dels pastors.

Cova Petita de Santa Cecília. Josep Colomines Roca
Prehistòria de Montserrat (Monestir de Montserrat 1925)

Al fer-se les excavacions es trobà al fons de la cova material similar al de la Cova Gran, encara que més escàs. Però suficient per demostrar la presència de l'home prehistòric en aquest lloc.

El material trobat foren: un rascador de sílex i exemplars d'un petxina de mol·lusc, *pectúnculus*, foradada. Juntament amb varis vasos de terrissa llisa i

grollera amb uns pocs ornaments de cordons amb impressions digitals.

Cova Petita de Santa Cecília. Josep Colomines Roca Prehistòria de Montserrat (Monestir de Montserrat 1925)

LA FONT DE LES COVES

Al costat de les coves de Santa Cecília, a la llera del torrent de la font del Moro, anomenat també per algunes cartografies com de les Coves hi ha la font de les Coves molt propera on es troben les anomenades Coves de Santa Cecília. S'hi accedeix des d'aquesta coves baixant pocs metres el torrent. La font es troba en les coordenades UTM ETRS89 X=401186 Y=4607420.

La font de les Coves de Santa Cecília es donava per perduda des de fa molts anys. En el llibre *Ermites i fonts* montserratines (Amics de Montserrat, editorial Montblanc, Granollers, 1967) es comenta que aquesta font estava emboscada en un petit planell més avall de la font del Moro, es podien tractar-se d'una filtració d'aquesta. Es descriu que feia temps que estava abandonada i totalment desapareguda. La situaven al costat de les Coves de Santa Cecília d'on li venia la toponímia. Les persones que feren el cens de fonts pel Patronat de la Muntanya de Montserrat, Eulàlia Comas i Cesca Casadesús, observaren que hi havia un indret, sempre humit, just davant de les coves. Pensen que això era un indici d'on devia haver estat aquesta font i que, molt probablement es podria recuperar de nou el seu cabdal.

El mapa de Joan Cabeza de 1909 ja recull la presència d'aquesta font. Aquesta font forma part de l'anomenada veta de Santa Cecília, un xic més amunt de la font dels Tres i de la Teula de la Calsina. Es probable que entre aquesta font i la dels Tres n'hi deu haver d'altres que no tenen nom. Ramon de Semir (1949) incorpora aquesta font en el seu mapa sense ubicar-la.

En la guia Montserrat. Itinerari (1909) publicada per la revista montserratina hi ha un croquis de camins on es dibuixa el camí de la font de les Coves i es descriu com arribar-hi.

Montserrat. Itinerari (1909) 4 – Font del Moro. 5 – Font de les Coves. 7 – Font dels Monjos. 11- Carretera de la Calsina a Sant Cristòfol. 6 – Castell Marro. 10 – Rajoleria. 12 – Carretera d'explotació del Bosc. 13 – Cap a Marganell. 14 – A can Martorell. 15, 16 i 17 – Unions de camins. 19 – Bosc de la Cerdanya. Camí que baixa des de Santa Cecília baixa a la font dels Monjos i a la rajoleria. 20 – Camí a les font del Moro i de les Coves, a Marganell, etc.. 24 – Mirador de Santa Cecília.

En la guia montserratina de 1909 es comenta parlant d'un camí que va des del monestir de Santa Maria a Monistrol de Montserrat el següent (s'ha adaptat al català normatiu): *"mig quart més avall de la Masia de la Creu (nota: edificació en el lloc on avui hi ha l'edifici enrunat de l'Hotel de la Colònia Puig) seguint la carretera de Monistrol es troba la cèlebre font dels Monjos i més avall, en el primer angle de la carretera que es troba, anomenat la ferradura, es veu un camí de carros que es divideix aviat: el de la dreta porta a la Calsina i continua fins a Sant Cristòfol; l'antiquíssim camí de Manresa a Montserrat; el de l'esquerra puja pel bosc anomenat de la Cerdanya i per sobre la font dels Monjos fins a la carretera de Santa Cecília; un xic més enllà es troba a l'esquerra un altre malt camí de carros, que passa pel bosc de la Calsina, i es pot pujar a la font de les Coves, castell Marro, font del Moro i Santa Cecília (pel altre cantó)"*.

En aquesta guia es descriu un altre camí per baixar a la font de les Coves. Es comenta que *"posats a la font del Moro, enfront de la mateixa a l'esquerra hi ha un viarany que baixa per entre avellaners uns 200 passos i aquí es divideix; el de l'esquerra (número 17 en el croquis) que segueix en la mateixa direcció, continua pel bosc de la Calsina, unint-se amb els que s'han descrit en el paràgraf anterior i desemboca per fi a la carretera de Monistrol: el de la dreta porta en dos minuts a la font de les Coves que està sota mateix de la font del Moro"*.

Avui la majoria dels camins descrits en aquest sector han estat transformats i integrats en la xarxa de camins montserratins. El camí d'explotació forestal és el PR C-19, en el tram que va a la Calsina, i l'altre, només insinuat en el croquis, és

l’actual GR 4. El punt d’intersecció dels dos és el coll de la Molella d’on surt un camí que mena a Marganell.

Font de les Coves de Santa Cecília